

MUZEJNÍ

SPOLEK
V UHERSKÉM HRADIŠTI
občanské sdružení

SPOLKOVÝ ZPRAVODAJ

číslo 16., prosinec 2019

Valná hromada spolku 14. února 2019

Valná hromada se sešla v Přednáškovém centru Slováckého muzea s programem:

1. Zahájení
2. Volba mandátové, volební a návrhové komise
3. Zpráva o činnosti představenstva a plnění programu činnosti v roce 2018
4. Zpráva o hospodaření spolku za rok 2018
5. Zpráva revizní komise
6. Zpráva o stavu členské základny v roce 2018
7. Přestávka na občerstvení
8. Doplňující volba člena představenstva
9. Návrh na poskytnutí příspěvku na pořízení pamětní desky J. V. Staňka
10. Návrh programu činnosti na rok 2019
11. Diskuse
12. Usnesení
13. Závěr

Po zahájení konstatoval předseda, že není přítomen dostatečný počet členů, a proto jednání ukončil. Po uplynutí 30minutové lhůty určené stanovami znovu valnou hromadu zahájil jako usnášeníschopnou.

Program byl jednomyslně schválen.

Do mandátové, volební a návrhové komise byli navrženi a poté jednomyslně zvoleni Ing. Jaroslav Hrabec, Věra Pochylá, Mgr. Radomír Válek.

Úvodem třetího bodu programu vzpomněl předseda zemřelého člena spolku, p. Antonína Hájka, lehkooatletického reprezentanta ČSR (skok o tyči), laureáta Ceny Vladimíra Boučka 2008, Nositele tradice lidových řemesel Ministerstva kultury České republiky 2011, Mistra tradiční rukodělné výroby Zlínského kraje 2015.

Potom následovala zpráva o činnosti předsednictva v roce 2018:

Předsednictvo se během roku sešlo čtyřikrát, při čemž se pro operativní řešení dílčích problémů využívala elektronická pošta. Nejčastěji se jednalo o realizaci jednotlivých úkolů z programu činnosti. Nebylo zbylí a rovněž i GDPR se stalo předmětem jednání. V druhém pololetí se zabývalo přípravou programu na letošní rok, přípravou valné hromady, při čemž nás zaskočila resignace Ing. Jiřího Demla na funkci v předsednictvu spolku. Průběžně se řešila agenda členské základny. Jistě jste zaznamenali, že odchod dr. Rašticové z muzea se nikterak neprojevil na chodu našeho spolku...

Po valné hromadě, která se konala 22. února, byla první akcí přednáška profesora Dušana Uhlíře o napoleonské době s podtitulem Byl Napoleon genius nebo zločinec? O úvod se postaral film Jiřího Demla Pole za Slavkovem. Avizované téma a dojem, který pan profesor zanechal rok před tím svou přednáškou o Marii Terezii, způsobil zcela zaplněný přednáškový sál a závěrem bouřlivý potlesk. Nikomu se moc nechťelo domů. Obdivuhodná byla trpělivost, s níž p. profesor absolvoval spontánní autogramiádu.

Týden poté, 12. dubna, se v Přednáškovém centru SM sešli zájemci o archeologické aktuality. Tentokrát se jednalo o výsledky průzkumu podzemí domu čp. 125 na Mariánském náměstí, v právě rekonstruovaném sídle ZUŠ. Velmi dobře připravený výklad, doprovazený bohatou obrazovou dokumentací, přednesl pracovník archeologického oddělení Mgr. Jaroslav Bartík. Průzkum potvrdil kontinuitu osídlení od doby Velké Moravy přes počátky přemyslovského města až do období vrcholného středověku 13.–14. století.

Éra muzejních cyklovýletů, jichž se vždy část členstva účastnila, zřejmě definitivně skončila, a tak až v polovině července následoval první z plánovaných zájezdů. Cílem byl zámek a zahrada v Lysicích a černohorský pivovar. Provázelo nás slunečné počasí s teplotním maximem těsně pod 30 °C. Dr. Habrovanský informoval během cesty, mimo obecných informací o Moravském krasu, o zajímavostech v okolí našich cílů, o firmě Tři voli a o balonovém létání. V zámku, který snad všechny okouzli, se nám dostalo velmi zasvěceného výkladu, stejně pak i v zahradách. Ty jsou snad ještě zajímavější než samotný zámek. Jedinečná je především monumentální kolonáda, stejně jako členění částí zahrady s využitím svažitého terénu a četné pozoruhodné dřeviny a plastiky. Pouze salla terenu jsme museli vynechat, neb se rekonstruuje. V užitkové části zahrad je jedinečně konstruovaná fíkovna, čekající na svou rekonstrukci.

Po obědě, který byl v hotelu Lysice perfektně organisován, se pokračovalo do Černé hory. Předsedův výklad cestou o historii toho městyse se nesetkal zdaleka s takovým zájmem jako Habrovanského pojednání o vinařských zájezdech. Asi se projevil poobědový útlum. Prohlídka pivovaru byla zajímavá, profesionálně vedená a příjemná chladnými prostory. Součástí nebyla ochutnávka, a tak se šlo koštovat do restaurace Sladovna. Což byl poslední bod výletu.

Další akcí loňského programu byla návštěva dvou dolnorakouských míst – antického Carnunta a novověkého Eckartsau. Počasí tentokrát nesužovalo horkem, ale dokonce přišly k užítku i dešťníky. Poté co jsme s obdivem shlédli monumentální fragment triumfálního oblouku, tzv. Pohanskou bránu, přejeli jsme k římskému městu Carnuntum. Jedná se o rozsáhlé naleziště tzv. civilního města, jež postupně vyrostlo vedle původního vojenského tábora, součástí opevněné hranice římské říše.

Tato její podunajská část zvaná Limes Pannonicus se táhla od dnešní Vídně až po Bělehrad. Carnuntum zde vzniklo jako první opevněný bod proti barbarům. Náš spolek navštívil Carnuntum už v r. 2006. Od té doby se vše skoro neuvěřitelně změnilo. Současný stav lze označit za doklad toho, jak se dají smysluplně využívat dotace Evropské unie. Už před lety bylo zřejmé, že budou některé odkryté základy nadstaveny až do celých budov, dnes však jsou již dobudovány celé komplexy – severní ulice a v ní obytný patricijský dům Villa urbana, funkční římské lázně, tržnice. A další domy – jen se do nich nastěhovat. Mimo obvodu současného města je odkryt civilní amfiteátr a poblíž rekonstruována gladiátorská škola s dřevěnou arénou. Nepříjemné přeháňky po čase nasměrovaly všechny do stavení, jež správce areálu nazývá Forum culinarium. A po obědě se pokračovalo se zastávkou v amfiteátru vojenského města přes Dunaj k zámku Eckartsau.

Tento lovecký zámek, nepříliš známý, byl v loňském roce připomínán v souvislosti s rozpadem Rakouska-Uherska a se vznikem Rakouské republiky. To bylo tak:

Původní hrad od 12. století střídal majitele, až jej v r. 1720 nechal Ferdinand hrabě Kinský přestavět v lovecký zámek podle plánů Josefa Emanuela Fischera z Erlachu. Pak přešel do habsburského majetku, František Ferdinand d'Este zanedbanou stavbu nechal opravit a po nástupu Karla I. na trůn se Eckartsau stal přechodným bydlíštěm císaře. Zde také se svou rodinou zažil konec monarchie, podepsal Maďarům vynucenou abdikaci na uherský trůn, a nakonec jako nežádoucí osoba odjel s rodinou do Švýcarska. K tomu mu pomohl anglický král Jiří V., jenž ho chtěl ušetřit osudu ruského cara Mikuláše II. Proto ten zájem, proto také výstava Karl & Zita – Im Schatten der Geschichte (Ve stínu historie). Asi i v Rakousku, stejně jako u nás, si po sto letech připouští, že ta monarchie nebyla tak nesnesitelná.

Zámek je milý, pěkně zařízený, obklopen rozsáhlým parkem, který spolu se zámkem spravují Státní lesy Rakouska. Zahrál si ostatně v nedávno vysílaném filmu Hotel Sacher.

V říjnu následovala přednáška doc. Jiřího Pernese. I když nakonec nebyla úplně na téma avizované v našem programu, tj. císař Karel I. a vznik ČSR, byla to přednáška velmi zajímavá. Pan docent v relativně krátkém čase dokázal pojednat historii Habsburků od jejich počátku na českém trůně od r. 1526 až po první světovou válku. Podrobněji se věnoval období 16. a 17. století, pak století 19. a vládě Františka Josefa I., korunnnímu princí Rudolfovi i Františku Ferdinandovi. Poutavý výklad doplněný obrázky obohatil přednášející o zajímavé detaily až pikantnosti z životů příslušníků dynastie.

Poslední akcí loňského programu byl předvánoční zájezd do Vídně. Hlavním bodem byly samozřejmě výstavy výtvarného umění, které vždy vídeňské instituce koncem roku připraví na špičkové úrovni. Tentokrát Claude Monet v celé šíři celoživotního díla v Albertině, Pieter Bruegel st. v Kunsthistorisches Museu, kam se podařilo pořadateli svést díla z celého světa, a taky v Kunstforu BA Faszination Japan – evropské pojetí japonských motivů. Všichni účastníci zájezdu plně vychutnávali atmosféru vánoční výzdoby a kulinárních lákadel. A někteří stihli i další výstavy, jak o tom píše dr. Habrovanský ve svém didaktickém archeologicko-přírodopisném pojednání. Závěrem konstatuji, že jen dva z proponovaných bodů programu 2018 jsme nesplnili. O zájezd do Muzea Bojkovska na výstavu 130 let Vlárské dráhy byl takřka nulový

zájem, takže se nekonal. Protože jsem byl po více let pravidelným cestujícím na části této trati, přemluvil jsem aspoň svou manželku k výletu. Ne však vlakem, takže jsme, co mastnáci jeli autem, abychom zjistili, že ti, kteří se rozhodli nejít, o nic nepřišli. Výstava byla chud'oučká a za 20 korun vstupného (navíc ke vstupence do muzea) nestála. O samotné výstavbě tratě tam byl jen krátký povšechný text a skoro žádný grafický doprovod. Mimo artefaktů, zřejmě ze staré bojkovské stanice bylo možno shlédnout portrét p. přednosta stanice a předsedy ÚV KSČ Karla Urbánka. V muzeu jsou zajímavé věci, celkové pojetí však dnešním výstavnickým trendům neodpovídá. Do digitalizovaného archivu SAFu jsme nemohli nahlédnout pro zdravotní komplikace Ing. Demla.

Závěrem poděkoval všem, kdo přispěli ke zdárné činnosti spolku. Mimo spoluautorů Zpravodaje a předsednictva to byly zejména místopředsedkyně a pí Ema Pelikánová. Do letošního roku popřál všem chuť do spolkové činnosti a pevné zdraví.

Zprávu o hospodaření spolku za rok 2018, vypracovanou pí. Jitkou Zpěvákovou přednesla pro její nepřítomnost dr. Rašticová:

Příjmy muzejního spolku v roce 2018 tvořily:

• nevyčerpané zůstatky na účtu a v hotovosti z roku 2017	105 452,31
• členské příspěvky z roku 2018	33 500,00
• příspěvky za zájezdy	43 000,00
• prodej publikace	4 620,00
• úroky z účtu	18,27

PŘÍJMY 2018 CELKEM

186 590,58

Výdaje byly čerpány k zabezpečení plánovaných akcí muzejního spolku pro rok 2018 v následující výši:

• vyplacené dohody o provedení práce za přednášky včetně odvodu daně z příjmu	7 058,00
• dopravné a vstupy na zájezdech	42 107,00
• občerstvení, poštovné, kancelářský materiál	2 354,00

VÝDAJE 2018 CELKEM **51 519,00**

Hospodaření muzejního spolku za rok 2018 skončilo s kladným zůstatkem ve výši
135 071,58 Kč

Tento zůstatek bude převeden pro použití činnosti spolku do roku 2019.

Přednesená zpráva byla vzata na vědomí bez připomínek.

Zprávu o kontrole hospodaření za rok 2018 přednesl předseda revizní komise, JUDr. František Smitšík. Konstatoval, že účetnictví je vedeno řádně a přehledně, rovněž stav pokladny je v pořádku. Doporučil výsledek hospodaření 2018 schválit. Výsledek hospodaření byl jednomyslně schválen.

Místopředsedkyně spolku PhDr. Blanka Rašticová přednesla **Zprávu o stavu členské základny** v roce 2018: dne 27. 4. 2018 zemřel Antonín Hájek, odhlásila se RNDr. Jarmila Dupejová a MUDr. Josef Kallus.

Žádost o přijetí za člena podalo 15 nových členů a předsednictvo po projednání jejich žádosti vyhovělo: Ing. Alfréd Beluch, MUDr. Helena Vališová, Eliška Smutná, Ludmila Škrášková, MUDr. Josef Kašpárek, Jitka Kašpárková, Helena Argiriová, MVDr. Jan Machálek, Marie Kubinová, Jitka Kouřimská, Kamila Ševčíková, Eva Strachotová, Ing. Jana Hubená, Božena Polednová, Zdeněk Poledna.

K 31. 12. 2018 měl spolek 140 členů, 1 člena kolektivního a 1 člena čestného.

Po přestávce na občerstvení následovala **doplňující volba člena předsednictva.**

Úvodní slovo přednesl předseda spolku. Pan Ing. Jiří Deml sdělil předsednictvu spolku, že k datu konání valné hromady resignuje na funkci v předsednictvu. Proto se na jednání 14. 12. touto otázkou předsednictvo zabývalo a na základě tohoto a dalších jednání navrhlo valné hromadě, aby byla zvolena Mgr. Iveta Mátllová.

Ta se nemohla jednání účastnit, proto ji představil předseda: absolvovala Střední knihovnickou školu v Brně, poté dálkově studium v oboru knihovnictví a vědecké informace na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Od roku 1995 vede odbornou knihovnu Slováckého muzea. Od roku 2015 zastává funkci zástupkyně ředitele Slováckého muzea. Žije v Hluku, kde hraje loutkové divadlo a podílí se na vydávání Hluckých novin – místního zpravodaje.

Předseda mandátové, volební a návrhové komise Ing. Jaroslav Hrabec vyzval přítomné, aby se k návrhu vyjádřili, případně vznesli další návrh. Návrh z pléna nebyl vznesen, proto zahájil volbu.

Mgr. Iveta Mátllová byla jednomyslně zvolena členkou předsednictva.

V dalším bodě programu informoval předseda spolku o záměru spolku Hradišťánek pořídit **pamětní desku J. V. Staňkovi** s tím, že předsednictvo doporučuje valné hromadě žádosti Hradišťánku vyhovět. Paní Štěpánka Tománková podala bližší informace: deska – bronzový reliéf bude umístěna na zdi Slovácké budy, autorem je Dan Trubač, předpokládané náklady budou až 170 000 Kč, slavnostní odhalení bude 27. 9. 2019. Spolek Hradišťánek oslovil instituce a jednotlivce s žádostí o příspěvek (od Zlínského kraje má příslib 60 000 Kč). Předseda spolku poté podal návrh, aby Muzejní spolek v Uherském Hradišti poskytl na základě řádně uzavřené darovací smlouvy částku 20 000 Kč.

O návrhu se hlasovalo a návrh byl jednomyslně přijat.

PhDr. Blanka Rašticová přednesla **návrh programu činnosti v r. 2019** a vyzvala přítomné, aby se k němu vyjádřili. Z pléna nebyly vzneseny žádné návrhy k doplnění programu. Stejně tak i v další diskusi.

V závěru předložila návrhová komise návrh **usnesení valné hromady:**

Valná hromada bere na vědomí:

- 1) Zprávu o činnosti předsednictva a plnění programu činnosti v roce 2018
- 2) Zprávu o hospodaření spolku v roce 2018
- 3) Zprávu o stavu členské základny v roce 2018
- 4) Odstoupení Ing. Jiřího Demla z funkce člena předsednictva

Valná hromada schvaluje:

- 1) Složení mandátové, volební a návrhové komise: Ing. Jaroslav Hrabec, Věra Pochylá, Mgr. Radomír Válek
- 2) Zprávu revizní komise za rok 2018
- 3) Poskytnutí spolku Hradišťánek, IČO 70893136 se sídlem Praporce 1132, Uherské Hradiště-Mařatice příspěvku 20 000 Kč na pořízení pamětní desky J. V. Staňka a umístění této na Slováckou bídu ve Smetanových sadech
- 4) Doplnující volbu Mgr. Ivety Mátlové do předsednictva spolku
- 5) Program činnosti na rok 2019

Valná hromada ukládá:

- 1) Předsednictvu průběžně aktualizovat program činnosti v roce 2019

Ing. Ladislav Šupka

Výstavba čs. opevnění na jižní Moravě a mobilizace 1938

Týden po valné hromadě, 21. února, se realizoval první bod programu 2019. Do přednáškového sálu Slováckého muzea přijel přednášet p. Zdeněk Hanáček, který se již dlouho zabývá historií předválečné československé armády, jmenovitě historií a dokumentací opevnění z let 1935–1938.

V úvodu pojednal přednášející o vývoji politickovojevnské situace, o spojenecké smlouvě s Francií i o vzniku tzv. Malé dohody. Politická situace v Evropě, prudce se zhoršující po roce 1933 nástupem Adolfa Hitlera k moci, vedla k naléhavým rozhodnutím o zajištění obrany Československé republiky. Po jistém váhání byla zvolena, i na doporučení Francie, varianta výstavby těžkého opevnění.

Armáda nedisponovala totiž dostatečnou živou silou pro vytvoření pohyblivé motorizované moderní armády. Bylo rovněž jasné, že zeměpisný tvar státu vystavoval od samého počátku války s Německem československou armádu téměř dokonalému obklíčení, přičemž navíc hrozilo její rychlé roztržení na části, které by nebyly schopny takticky spolupracovat a dospěly by zakrátko jedna po druhé k neodvratné porážce.

Rozkaz vybudovat opevnění byl vydán v červenci 1934. Od začátku roku 1935 začalo pracovat Ředitelství opevňovacích prací (ŘOP). První program výstavby počítal s výstavbou dvousledového těžkého opevnění od řeky Odry po Labe na severní hranici republiky. Opevnění mělo ze severu krýt taktický ústup armády, která by postupovala od západu na východ po tzv. ústupových příčkách. Předpokladem byl ovšem přátelský postoj Polska a neutralita Rakouska. Následující 2. program počítal s těžkým opevněním po celém obvodu hranic, narazil však na obrovskou nákladnost i nedostatečnou kapacitu stavebních firem.

K realizaci došlo u třetího programu výstavby z listopadu 1937. Plán počítal s výstavbou dvousledových lehkých objektů vz. 37 po celé délce hranic a na ústupových příčkách a na nejohroženějších úsecích posílenou linií těžkého opevnění. Celkově tedy mělo být postaveno 1 276 těžkých a 15 463 lehkých objektů. Pro nákladnost investice byl projekt rozpracován na 10 let. Do odstoupení pohraničí se stihlo proinvestovat asi jednu pětinu částky.

Po anexi Rakouska v březnu 1938 se situace dále zotřovala, a vzhledem ke stupňujícím se nárokům Polska a Maďarska narostla délka hranic, jež bylo nutno chránit, na 3 900 km. Pouze krátká hranice s Rumunskem byla bezpečná.

V hierarchii opevňovacích staveb byly nejvýše dělostřelecké tvrze skládající se z více objektů v podzemí propojených. Všechny se stavěly či projektovaly na severní hranici od Odry po Labe. Samostatné velké bunkry – sruby byly rovněž plánovány na sever a na předmostí u Bratislavy a Komárna.

Souvislou obrannou linii měly tvořit železobetonové objekty lehkého opevnění vzor 36 a vzor 37 v jednom, častěji ve dvou sledech. Každý vzor měl několik variant podle potřeby začlenění do terénu a požadavků palebného pokrytí. Nejpočetnější varianta A vzoru 37 byl „řopík“ se dvěma kulometnými střílnami a posádkou 7 mužů.

Obranná linie jižní Moravy budovaná v r. 1937 řopíky vz.37 začínala na zemské hranici u Slavonic a pokračovala směrem na východ ve směru: Písečné – Vratěšín – Vranov – Šatov – Strachotice – Hevlín – Novosedly – Mikulov – Hlohovec – Břeclav a soutok Moravy s Dyjí. Linie opevnění využívala co nejvíce terénních překážek. U Slavonic to byly lesní masivy, u Janova se linie přimykala k Moravské Dyji, od Uherčic mířily střílny řopíků na hladinu Dyje a též na hladinu Vranovské přehrady. Od Dyje uhýbá linie objektů u Novosedel na Moravě, k obraně otevřeného prostoru bylo využito jižních výběžků pahorkatiny. Před Mikulovem se vrací k železniční trati a za městem využívá k obraně vodní plochy rybníků kolem Sedlece u Mikulova a Hlohovce. Odtud se táhne opevněná čára skrze borové lesy k Břeclavi, pak sleduje meandrovitý tok Dyje lužním lesem až k soutoku s Moravou. Poté, co byla tato linie v r. 1938 dokončena, byly s ohledem na nebezpečí útoku z okupovaného Rakouska zadány další obranné úseky. Urychleně se započalo s přípravami na výstavbu 2. obranného postavení, které probíhalo ve větším odstupu ve vnitrozemí. Podařilo se však stavebně dokončit pouze nejohroženější úsek u Pohořelic a vybetonovat část objektů u Olbramovic a Telče.

Z narychlo zadaných 40 pěchotních srubů se podařilo v hrubé stavbě dokončit pouze 6 objektů.

Do dneška se zachovaly částečně součásti opevnění, které se po březnu 1939 ocitly na území Říše. Řopíky v protektorátu byly wehrmachtem zlikvidovány, aby nemohly případně sloužit odboji. Existující byly ještě v pozdějším období využity pro potřebu armád Varšavské smlouvy. Jako příslušník plzeňského dělostřeleckého pluku jsem se účastnil tzv. konzervace několika přidělených řopíků.

V další části přednášky se p. Hanáček věnoval období mobilizace v r. 1938.

Týdny po anšlusu Rakouska byly neklidné a plné znepokojivých zpráv. Když pak v květnu potvrdila rozvědka koncentraci německých vojsk v Sasku a severovýchodním Bavorsku, rozhodla vláda pro zvýšení obranyschopnosti povolat na výjimečné cvičení příslušníky 1. ročníku I. zálohy, tj. odvodního ročníku 1935, a dále starší záložníky, vybrané předem za účelem aktivování zvláštních útvarů. Mimořádná vojenská opatření nebývale ozdravila a posílila morální stav obyvatelstva, což se přeneslo i na armádu. Tato nálada společnosti se zhodnotila a kladně projevila v září, kdy byla 23. ve 22:20 vyhlášena všeobecná mobilizace.

Velmi brzo se hlásili první záložníci u svých útvarů. Bylo povoláno 18 ročníků I. zálohy a náhradní zálohy všech zbraní a služeb a dále část příslušníků II. zálohy – potřebných specialistů. Celkem bylo povoláno 1 250 000 mužů do zbraně včetně těch, kteří byli povoláni již před začátkem mobilizace. K dispozici bylo 350 tanků, 5 000 dělostřeleckých hlavních a 950 bojových letounů.

Nástup záloh byl provázen spontánním rozhodnutím bojovat. Uherské Hradiště, které bylo sídlem 27. pěšího pluku, se stalo jedním z center shromažďování záloh, koncem září bylo zde sídlo mobilizačního tělesa 226. Do okolních obcí byly dislokovány nastupující jednotky podle určení a podle zbraní. Asi nejenom pro mě bylo překvapením, kolik bylo mezi nimi vozatajstva s potřebou zajištění píce pro koně. V nízké motorizaci byla největší slabina naší, jinak moderně vyzbrojené armády. Přednáška byla jistě vítaným připomenutím pomalu již opomíjeného úseku naší historie.

Ing. Ladislav Šupka

Pozemní personál 311. perutě z okresu Uherské Hradiště

Ve čtvrtek 14. března uspořádal náš spolek ve spolupráci s muzeem přednášku Bc. Petra Žižky věnovanou životním osudům tří příslušníků Československého letectva ve Velké Británii za druhé světové války. Spojovala je nejen služba u pozemního personálu 311. perutě, ale také společný původ z Uherskohradištska. Jednalo se o zbrojíře Antonína Kováře z Topolné, mechanika-drakaře Josefa Salátu ze Slavkova, později žijícího v Traplicích, a elektrikáře Františka Stolaříka z Bzové. V téměř zaplněném přednáškovém sálu se sešli nejen zájemci o vojenskou historii, ale také někteří rodinní příslušníci.

Jako první představil P. Žizka životní osudy Antonína Kováře (1901–1959), od jeho dětství v Topolné, přes vojenskou službu u divizní zbrojnice 12 v Ružomberku, období vzniku protektorátu Čechy a Morava, které ho zastihlo jako svářeče Vítkovických železáren na montáži ve Francii, až po vstup do armády (2. baterie dělostřeleckého pluku č. 1 ve Francii. Dále podrobně popsal jeho činnost v RAF, kde v letech 1941–1945 působil jako zbrojír 311. perutě, včetně jeho služebního postupu od hodnosti desátníka až po rotmistra letectva. Po válce se Antonín Kovář vrátil zpět do Vítkovic, zde si získal uznání pro svou vysokou odbornost. Rok před smrtí byl vyznamenán Řádem práce. Pochován je na hřbitově v Bílovicích, po smrti byl povýšen do hodnosti majora in memoriam.

Josef Salát (1912–1984) ze Slavkova se vyučil kovářem, vojenskou službu absolvoval v letech 1931–1933 u 107. dělostřeleckého pluku v Olomouci. V prvních lednových dnech roku 1940 překročil hranice protektorátu a v Maďarsku se přihlásil na francouzském konzulátě do armády. Absolvoval strastiplnou cestu přes Jugoslávii, Turecko, Sýrii, Libanon, Egypt a Alžír do Francie, kde byl v Adge přidělen k dělostřeleckému pluku č. 1.

Dodnes se dochoval jeho deník, ve kterém barvitě popisuje svou cestu do zahraničního odboje. V letech 1941–1945 působil v RAF jako mechanik-drakař. Po válce se vrátil do vlasti, byl vyznamenán medailí Za chrabrost před nepřítelem (1946) a Československým válečným křížem (1947). Postupem času se stal vyhledávaným léčitелеm, žil v Bystřici pod Hostýnem. V roce 1958 stanul před soudem kvůli léčitelskému a byl odsouzen na 6 let za přestupek proti výkonu zdravotního povolání, příživnictví a machinace s daněmi. Po návratu z vězení žil v Traplicích, pracoval v papírnách n. p. Svit v Otrokovicích. Nadále se věnoval léčitelskému, a proto byl v roce 1977 znovu vyšetřován, ale řízení bylo zastaveno. Zemřel v roce 1984, pochován je v Jalubí, po roce 1989 byl povýšen do hodnosti majora in memoriam.

Třetím příslušníkem pozemního personálu 311. perutě, kterému věnoval P. Žižka pozornost, byl František Stolařík z Bzové (1915–1997). Od roku 1922 žil v Senci, kde se vyučil elektrikářem. V letech 1937–1939 sloužil ve Vojenském leteckém učilišti v Prostějově. Slovensko opustil spolu se svými bratry Antonínem a Robertem, aby se mohl zapojit do zahraničního odboje. Také oni putovali přes Maďarsko, Jugoslávii a Řecko do Francie, kde František absolvoval výcvik radiotelegrafisty. Spolu s bratry působil v první polovině roku 1940 ve smíšeném předzvědném oddílu. V Anglii se přihlásil k letectvu a působil jako elektrikář u 311. perutě (1941–1945). V roce 1943 byl vyznamenán československou vojenskou medailí Za zásluhy I. stupně. Po válce se vrátil do Sence a podobně jako Josef Salát byl vyznamenán medailí Za chrabrost před nepřítelem (1946) a Československým válečným křížem (1947). V roce 1949 byl odsouzen na 4 měsíce nepodmíněně za incident na silvestrovské zábavě. Žil v Hlohovci, po roce 1989 byl povýšen na majora.

Součástí přednášky byla také prezentace vojenské výstroje a části výzbroje příslušníků československé zahraniční armády.

PhDr. Blanka Rašticová

Josef Klvaňa

1857–1919

Národopisný badatel, sběratel lidového umění, fotograf, mineralog, geolog, pedagog

PhDr. Helena Beránková, autorka dnešní přednášky (4. 4. 2019) a také reprezentační publikace o něm v úvodu konstatuje: „Josef Klvaňa má zakladatelský význam pro konstituování etnografie jako vědy v našich zemích a pro vypracování základních metod a přístupů, jakými jsou terénní výzkum, přímé pozorování, rozhovory s respondenty, historická a geografická komparace a také využití vědecké fotografie jako dokumentačního média, ikonografického pramene a jako popularizačního prostředku.“

Josef Klvaňa se narodil v Lipníku nad Bečvou, z pěti sourozenců se dospělosti dožili jen dva – Josef a jeho sestra. Tady chodil do základní školy a reálky. Byl zvědavý, velký čtenář, studoval zeměpisný atlas, měl vynikající vizuální paměť. Zejména jeho matka byla silně věřící a chtěla, aby studoval na kněze.

Jako chlapec mohl u svého otce, mimořádně zdatného hospodáře a řemeslníka, vidět a přiučit se, alespoň teoreticky, mnoha řemeslům. Ochraňoval matku před otcovým dominantním vlivem, avšak tento povahový rys si přinesl i do svého manželství.

Jako devítiletý měl silné iniciační zážitky z tažení vojsk z bitvy u Hradce Králové 1866. Na přímlovu svého učitele šel studovat gymnázium v Olomouci (1869–1877). Už tam si začal všimnout nářečí svých spolužáků, kteří pocházeli z celé Moravy. Chodil do divadel českých i německých.

Ve svých memoárech píše: „Osm bezstarostných studentských let jsem tam pobyl, plných mladistvého veselí smíšeného s vážnou prací. Za mých studií to byla přece ještě více méně pevnost, město uzavřené branami – hned příští rok mělo se přikročiti k jejich postupnému boření. Také vojenská posádka, čítající tehdy tři různé pluky a vedle toho ještě různé bataliony, měla být zmenšena.“

Po skončení studia v Olomouci se stěhoval do Prahy na univerzitu (1877–1880). Finančně ho tam podporoval mecenáš Jan Neff z Lipníku nad Bečvou, ale musel si přivydělávat i kondicemi. Píše: „... chystal jsem se ponenáhlu do Prahy. Chystal jsem se s nadšením přirozeným všem mým vrstevníkům. Bylať mně Praha a její vynikající mužové, ať v politice, ať v literatuře něčím nekonečně povznášející. Moje nedočkavost po novém světě byla tak veliká, jak veliké bylo pusto lipnické.“

Mimo studium přírodních věd vedl i tam bohatý společenský život. Stýkal se s literáty a intelektuály jako byl Jaroslav Vrchlický, Jan Neruda, Adolf Heyduk, Jan Herben, na univerzitě s profesory A. J. Fričem, Emanuelelem Bořickým, fyzikem Ernestem Machem, psal příspěvky do časopisu Vesmír, dlouhodobě do Moravské orlice apod. Byl náruživým tanečníkem a v taneční škole se také seznámil se svou budoucí ženou Růženou Šimovou, dcerou pražského kameníka.

Po ukončení univerzitních studií měl v úmyslu zůstat v Praze na Karlo-Ferdinandově univerzitě u přírodních věd nastálo. V roce 1881 se stal i vedoucím asistentem mineralogického oddělení Musea království Českého. Ale o prázdninách v roce 1882 rozhodlo o návratu zpět na Moravu setkání s brněnským profesorem Františkem Bartošem, sběratelem lidových písní a dialektů. Ten ho přesvědčil, aby své úsilí věnoval Moravě. A tak se odstěhoval do Kroměříže a učil na tamním gymnáziu do roku 1884.

Mimo svou profesi se od mládí zajímal o život společnosti. Ať to byla práce či zábava, tanec či dialekt. I zájem o odívání byl velký. Píše: „...při procházce po pražských Příkopech a Ferdinandově třídě jsem studoval parádu a krásu. ... Já totiž měl jsem vždy velký smysl pro módy, snad ještě více pro dámské než pánské. Ty totiž mně nebyly dosti malebné. S dámskými to bylo jinak. Již jako hošík jsem velmi rád prohlížel krinolínovou garderobu své maminky a její čepečky a klobouky. Měli jsme doma dva obrázky: cara Alexandra a jeho choť a Napoleona III. a jeho choť. Úbor obou císařoven jsem znal až do minuciózních podrobností. ... Nosil jsem černé střevíčky, bílé kalhotky dole vyšité – vykroužkované, růžovou bundičku, přepásanou černým lakovým řemenem a přezkou. Klobouk měl jsem široký, florentinský, se širokou skotskou pentlí.“

Tento mimořádný zájem se proto musel zákonitě projevit při setkání s lidovým oděvem – krojem. A ten se stal pro Josefa Klvaňu leitmotivem badatelské práce. Dá se říct, že start začal nejvýrazněji po přestěhování do Uherského Hradiště (1884–1898), kde bylo založeno nové gymnázium a Klvaňa tam nevyučoval už jako suplent, ale dostal v roce 1884 tzv. definitivu. Ocitl se v regionu, který nazval krojovým eldorádem. Tady měl zcela mimořádné podmínky ke studiu lidového oděvu. Do města přicházeli četní trhovci z blízkého i vzdálenějšího okolí, v kroji přicházeli i rodiče některých jeho studentů, poměrně lehce byly přístupné okolní vesnice, v nichž lidový oděv byl jedinou možnou oděvní alternativou. Stejnou příležitost poskytovaly velehradské poutě.

„Když jsem se trochu po Hradišti poohlédl, po Kroměříži se mi mnoho nezamlouvalo. Blízké okolí nemělo pěkných procházek, jen do vinohradů, a proto jsem na Hradiště

neopatrně nadával. Udělal jsem si tím i dosti nepřátel. Po šesti letech vynášel jsem i celou řadu krás a příjemností a začal jsem Hradiště chváliti. A když jsem z Hradiště po čtrnácti letech odcházel, loučil jsem se s ním s těžkým srdcem a se slzami v očích. Tam jsem prožil nejkrásnější čas svého života! ... V Hradišti bylo vždy tolik inteligence, že tím byl pobyt jaksi velkoměstský a ušlechtilý.“

Jak pracoval? Mimo pedagogickou profesi se zajímal dál o mineralogii a geologii, a v Hradišti k tomu přibyla etnografie. Soustavně si vedl deníky, ze kterých po ochrnutí diktoval studentům své memoáry. Při práci nedbal na sebe ani okolí, soustředil se na problém a nevnímal čas, únavu, hlad ani okolí. Emil Svoboda, jeho synovec, i s odstupem času vzpomíná: „Klvaňovo sobectví mělo přímo mamutí dimenze – a tetino manželské otroctví ji stlačovalo na nulu. Podle Klvaňovy zvůle se řídilo nejen, kam se šlo, ale také jak dlouho se muselo bez zastavení, bez jídla vydržet. Pamatuju se na zatracené „Grünes Gewölbe“ [dnes součást Státních uměleckých sbírek Drážďany], kde Klvaňu bavily všelijaké kameny a kaménky, drahokamy, polodrahokamy atd., a kde jsme museli o hladu, unaveni lelkovat bez zájmu – dokud ON chtěl. ...v celém bytě se muselo chodit po špičkách a šeptat: ‚Strýček pracuje‘.“

K úplnému zaujetí pro jeho aktivity mu napomáhalo i to, že manželství bylo bezdětné, paní Růžena bohužel několikrát potratila a při posledním těhotenství tragicky zahynula při výbuchu plynové lampy. Tak čas a energie, místo do rodičovství, byla směřována jen do pedagogické a vědecké práce.

Fotografie aneb Sen o nesmrtelnosti

V dnešní době digitálních fotografií fotoaparátem či jen mobilním telefonem si neumíme už ani představit objemný a těžký skříňkový aparát se stativem a skleněné desky na negativy, které musel často i pěšky vláčet mnoho kilometrů za objektem, který už ale byl vždy připraven na chystané záběry.

Fotografovat začal v roce 1889 a lidový oděv mu byl jediným tématem. Snímky zhotovoval v terénu – přirozeném prostředí zachycených lidí – nositelů lidového oděvu. Měl stále neměnnou a jednoduchou kompozici. Na střední, východní a jižní Moravě zachycoval lidový oděv všech věkových kategorií, sváteční, obřadní i všední, zepředu i zezadu. V období 1889 až 1909 pořídil 400 fotografií s popisem, datováním a lokalizací. Dřevohostice, Bojkovice, Lanžhot, Moravská Nová Ves, Tlumačov, Dolní Němčí, Veřovice, Popov u Štítné nad Vlárí, Kunovice, Klobouky u Brna, Vracov, Malá Vrbka, Uh. Hradiště a mnoho dalších moravských obcí navštívil, aby zachytil kraj.

K tomu dodává: „Nemohu popřít, že se mi Moravské Slovácko, na němž jsem již takměř tři desetiletí prožil a kde jsem tolik krásného a zajímavého poznal, stalo druhým domovem. Novou otčinou.“

Po skončení přednášky padlo v diskusi několik otázek, mj. i ta, proč se po J. Klvaňovi nejmenuje v Uh. Hradišti některá ulice.

Na závěr bych chtěl upozornit, že publikace Josef Klvaňa. Náčrtky mého životopisu. Paměti a fotografie, kterou připravila Helena Beránková z Moravského zemského muzea k vydání, má nepřeberné množství informací nejen o Moravě, ale o společnosti Klvaňovy doby. V margináliích je téměř 800 odkazů vysvětlující dnešnímu čtenáři text a dobové souvislosti.

Ing. František Ilík

Výlet do Skalice

V neděli 12. května letošního roku 2019 jsme zahájili opět sérii našich příjemných poznávacích zájezdů dle plánu, který jsme si stanovili na valné hromadě a postupně ještě doplnili. Program pro letošní kalendářní rok je skutečně bohatý nejen na odborné přednášky, ale tradičně také na výlety.

Tentokrát naše cesta směřovala na Slovensko za pamětihodnostmi města Skalice, o němž mnozí z nás příliš mnoho nevěděli, krom toho, že se rozkládá kousek od hranice s naší republikou.

Na samotné místo určení jsme přijeli kolem 10. hodiny a tam už nás čekala fundovaná průvodkyně, ředitelka Městské a univerzitní knihovny ve Skalici, paní Ľubica Rozborilová, která nás podrobně seznámila nejen s historií města, ale obešla s námi ty nejvýznamnější historické stavební skvosty Skalice.

Samotná starobylá Skalica, královské město kdysi jedno z největších a nejvýznamnějších měst na dnešním Slovensku, si díky své významné pozici na hranici s Českým státem (1,5 km) vydobyla výsadní postavení už ve středověku a těšila se přízni uherských vládců.

Traduje se, že toto místo díky svým příznivým přírodním podmínkám bylo osidlováno už v době 3500 př. n. l.

Ovšem největšího rozmachu dosáhla Skalica v roce 1372, kdy jí jako jedinému městu v Záhori udělil uherský král Ludovít I. výsady svobodného královského města. Poskytl mu řadu městských výsad; právo vybudovat městské hradby, k čemuž byl využit skalický kámen, dále udělil právo hrdelní, právo konat jarmarky a trhy, osvobození od poplatků aj. Jarmareční tradice ve Skalici ožila opět v 90. letech minulého století. V 17. století se do města uchýlilo před pronásledováním mnoho pobělohorských exulantů z českých zemí.

Není také bez zajímavosti, že po rozpadu Rakousko-Uherska se stala Skalica hlavním městem a sídlem Dočasné slovenské vlády.

Dnes se město může pyšnit značně zachovaným historickým jádrem (městská památková zóna). V roce 2005 se město stalo taktéž sídlem Středoevropské vysoké školy ve Skalici.

Několik krásných a zajímavých historických objektů jsme při našich toulkách Skalicí s paní průvodkyní navštívili. Náležel k nim jezuitský kostel sv. Františka Xaverského, barokní stavba, již začali budovat jezuité, kteří se roku 1693 usadili ve Skalici. Trvalo jim plných třicet let (do roku 1794), než stavbu dokončili. Po zrušení řehole jezuitů 1773 převzali kostel s kolejí pauláni, ale jen na krátkou dobu. Začátkem 19. století začal tento barokní skvost chátrat. V nedávné době však proběhla jeho rekonstrukce, ale k církevním účelům se dnes již nevyužívá. Díky výjimečné akustice slouží v současné době k různým kulturním akcím. Z původní výzdoby se zachovala zejména štuková výzdoba hlavního oltáře a oltářní obraz, svého druhu největší na Slovensku.

Dalším zastavením na naší cestě po skalických pamětihodnostech byla rotunda sv. Jiří. Tato starobylá románská stavba pravděpodobně z počátku 13. století se stala součástí bývalého městského opevnění. Poblíž rotundy se nalézají Kalvárie a nedaleko odtud naleznete také židovský hřbitov ze 17. století. Celá tato oblast je situovaná do krásné přírodní scenerie s výhledem na město.

Ve Skalici se nachází celkem 6 kostelů, z čehož plyne, že zde působilo několik mnišských řádů (jezuité, františkáni, karmelitáni, pauláni, milosrdní bratři).

Neméně zajímavý byl pro nás i gotický farní kostel sv. Michaela ze 14. století, později přestavěný a barokně upravený

Prohlédli jsme si také Dům kultury z roku 1905, dříve Spolkový dům. Krásná secesní stavba Dušana Jurkoviče vznikla z podnětu místního lékaře Pavla Blaho a původně sloužila jako multifunkční dům. Na obrazové výzdobě interiéru se podíleli zejména Antoš Frolka a Joža Uprka.

Bez zajímavosti nebyl ani evangelický kostel z konce 18. století, kde místa v lavicích byla označena vizitkami se jmény majitelů jednotlivých míst.

Před obědem jsme ještě absolvovali prohlídku skalické ledovny, netradiční přírodní chladničky pro uchování potravin. Ve Skalici se jich vybudovalo hned několik a byly zabudovány do svahu Kalvárie. Sloužily na uchování nasekaného ledu pro chlazení potravin (masa, ryb, nápojů).

Prohlídka pamětihodností byla vskutku náročná, takže dobrý oběd s kafičkem a vldnou obsluhou nám přišel vhod, abychom mohli pokračovat ještě v další prohlídce, zejména jezuitské tiskárny založené jezuitu v 70. letech 17. století. V roce 1760 ji odkoupil Václav Šulc a posléze prodal Antonínu Škarniclovi a jeho rodině, jejíž čtyři generace se významně podílely na rozvoji slovenské národní kultury.

Jako poslední akce tohoto výletu se plánoval odjezd do Kopčan na prohlídku kostela sv. Margity Antiochijské. Ale protože nám přestal projevovat svoji přízeň svatý Petr, byli jsme nuceni Kopčany odložit. Někteří z nás se ještě poslinili v místní cukrárně a pak už jsme uháněli k domovu.

Byl to velice příjemný výlet, plný historických zajímavostí, jejichž poslechovou kvalitu pro každého jednotlivce zajistil audiosystém, který nám na celou naši akci ochotně zapůjčilo vedení Městského informačního centra v Uh. Hradišti, za což velmi děkujeme.

Těšíme na další výletní akci našeho Spolku.

PhDr. Eva Dominová

Rožnov pod Radhoštěm a Pustevny

V neděli 23. června se náš spolek vydal na další poznávací zájezd, jeho cílem bylo Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm a známé výletní místo Pustevny. Odjezd byl stanoven na půl osmé, a jak už se stalo dobrým zvykem při našich spolkových zájezdech, ve stanovenou dobu byli všichni účastníci pohodlně usazeni v autobusu a mohli se vydat na cestu. Chtěla bych při této příležitosti ocenit dochvilnost všech členů našeho spolku, všem vedoucím zájezdu to činí radost a usnadňuje jim organizaci zájezdu...

Ale vraťme se k zájezdu: počasí bylo vlídné a my jsme bez problémů dorazili do Rožnova. Tam nám cestu ke skanzenu trochu zkomplikovaly objížděky, ale náš řidič si s nimi poradil a v dohodnutou dobu jsme vystoupili před hlavním vchodem. Zde na nás čekal emeritní ředitel rožnovského muzea, PhDr. Jiří Langer, CSc., který se i přes svůj věk (nar. 1936) a zdravotní komplikace uvolil dělat nám průvodce.

A svou roli vzal velmi vážně, využil svých kontaktů a zajistil nám všem bezplatný vstup. Pan doktor je známý a mezinárodně uznávaný etnolog, historik a muzejní pracovník zaměřený zejména na lidovou architekturu Západních Karpat. Specializoval se na terénní výzkumy dřevěných kostelů a architekturu venkova, je spoluzakladatelem několika skanzenů, hlavně na Slovensku. Je autorem či spoluautorem celé řady monografií a odborných publikací, za svou činnost obdržel řadu ocenění, mimo jiné Cenu Andreja Kmeťa za přínos pro muzejnictví na Slovensku (2009), cenu European Union Prize for Cultural Heritage / Europa Nostra Awards (2011), cenu Artis Bohemiae Amicis (2016) či Cenu Jože Plečnika za celoživotní přínos architektuře a stavitelství (2019).

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm je největším muzeem svého druhu v České republice. Je tematicky rozčleněno na tři areály: Mlýnskou dolinu, Dřevěné městečko, Valašskou dědinu, v nichž v přirozené krajině stojí originální roubené stavby přenesené z terénu i kopie a rekonstrukce historických budov.

Pan doktor Langer nás provedl Mlýnskou dolinou, která je unikátním souborem živých staveb a zařízení, jež jsou v provozu díky síle horské vody, ale i lidských rukou. Rozkládá se na rovině údolní louky u starého vodního náhonu, kde byly postupně od 70. let 20. století postaveny technické objekty dokumentující rozvoj a specializaci hospodářství na vesnici od druhé poloviny 17. do 19. století.

Měli jsme možnost spatřit v pohybu vodní mlýn, pilu a valchu. V hamru jsme přihlíželi práci kováře, navštívili jsme vozovnu z Ostravice, ve které jsou instalovány staré dopravní prostředky a zemědělská technika z konce 19. a první poloviny 20. století. Pan doktor Langer nám u každého objektu představil jeho historii, podrobně vysvětlil jeho zařízení a trpělivě a s úsměvem zodpovídal naše dotazy. Díky vstřícnosti Městského informačního centra v Uh. Hradišti jsme měli k dispozici audiosystém, což jsme ocenili zejména v hlučných provozech.

Po skončení komentované prohlídky měl každý z nás možnost individuálně si prohlédnout další části skanzenu – tedy Dřevěné městečko a Valašskou dědinu. Vzhledem k tomu, že den před naší návštěvou probíhal ve skanzenu Zvonečkový jarmark (setkání hrnčírů, keramiků a dráteníků), nebyl skanzen během naší návštěvy nijak přeplněn, takže jsme si vše mohli prohlédnout v klidu. Také místní restaurace nebyly nijak zvlášť obsazené, a tak jsme si pochutnali na místních specialitách za vlídné pozornosti obsluhujícího personálu.

Já osobně jsem ve skanzenu nebyla řadu let, a tak se není co divit, že jsem znovu objevila jednu zajímavost, se kterou bych vás chtěla seznámit. Na vnější zdi kostela sv. Anny, stojícího uprostřed Valašské dědiny, je umístěn starobylý náhrobní kámen Alžběty Vaňkové z roku 1770. Nápis na náhrobku je český a obsahem dojmavý: *Alžběta, ctná děvečka Jana Vaňkova a Estery manželky jeho, vlastní dcerka v 19 letech byla stav svůj panenský proměnit měla. Smrt v tom ji překazila, ženich její měl býti Jan Michonků z Meziříčí. Však syn Boží, ten nebeský, oblobil sobě ji, pán andělský, u něhož již zůstává a nás k sobě očekává. Amen.* (Kvůli srozumitelnosti stylisticky a jazykově upraveno).

Poté co si všichni skanzen prohlédli, náležitě se občerstvili a nakoupili nejrůznější dárčky, jsme se autobusem vydali na Pustevny. Ani tady nebylo příliš mnoho lidí, ale vzhledem k pokročilé době jsme si jen zvenčí prohlédli známé Jurkovičovy stavby a někteří se vydali ke vstupu na stezku mezi korunami stromů. Protože však její absolvování trvá nejméně hodinu, vrátili se zpět k autobusu.

Domů jsme se vrátili sice trochu unaveni, leč dobře naladěni.

PhDr. Blanka Rašticová

Klášteří Hradisko

Poslední srpnovou neděli nás historická zvědavost zavedla na Olomoucko, přesněji hlavním cílem naší výpravy bylo výstavné Klášteří Hradisko, jehož počátky sahají až k samotné době velkomoravské.

Tato akce sice udělala definitivní tečku za prázdninami, nikoliv však nám, starším osmnácti let... Tradičně se celý výlet velice vydařil nejen počasím, ale hlavně množstvím poznatků, kterými nás obohatil náš průvodce pan PhDr. Leoš Mlčák.

Rozlehlý barokní komplex premonstrátské kanonie na mírném skalnatém návrší nad řekou Moravou některé z nás, kteří zde byli poprvé, překvapil svojí výstavností a hlavně monumentalitou. Toto strategicky výhodné místo územně náleželo k olomouckému údělnému hradu. Původně stál na východní straně kostelík sv. Štěpána prvomučedníka. Doba jeho založení není však známá, předpokládá se, že vznikl v rozmezí let 1055–1061 za údělného knížete Vratislava II. a jeho uherské manželky Adleity.

K tomuto malému kostelíku k počtě sv. Štěpána dal roku 1077 vybudovat moravský kníže Ota Sličný s manželkou Eufemií klášter a v roce 1078 došlo v nově založeném klášteře k slavnostnímu vysvěcení konventního kostela sv. Štěpána a současně na Hradisko vstoupili benediktinští řeholníci z Břevnova. Jejich mise zde skončila roku 1150. V následujícím roce byl na Klášterní Hradisko uveden řád premonstrátů,

patrně z popudu olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Klášter byl zároveň pohřebním místem olomouckých Přemyslovců. V roce 1155 potvrdil papež Hadrián IV. nové kanonii veškerá práva, a tím byly vytvořeny příznivé podmínky dalšího rozvoje. Během své existence bylo Hradisko několikrát těžce zničeno, a to již v roce 1161 Soběslavovými vojsky, 1241 při vpádu Tatarů na Moravu. Katastrofální dopad však měly na Hradisko husitské války, a to v letech 1429 a v červnu 1432, kdy byl klášter s výjimkou kostela sv. Štěpána vypálen a poté olomouckými měšťany rozbořen. Na následnou obnovu kanonie přispěl hradišťským premonstrátům Jiří z Poděbrad. K výraznému, ale krátkému rozmachu kanonie došlo v letech 1594–1608, kdy v čele stál opat Jiří Pavorin z Pavorinu.

Do následujících osudů Klášterního Hradiska nepříznivě zasáhly události stavovského povstání a třicetiletá válka, kdy v roce 1642 prakticky bez výstřelu obsadila Olomouc švédská vojska generála Torstensonsona a klášter Hradisko padl za oběť jejich řádění. Spolu s olomouckým předměstím byl rozbořen a vydrancován, zejména klášterní knihovna, z níž byly nejcennější knihy odvezeny jako válečná kořist do Švédska.

Klášterní život v Hradisku se začal rozvíjet v letech 1653 a již roku 1659 se začalo se stavbou konventního kostela a následně se stavbou východního křídla a dalších objektů. Výstavba celého klášterního komplexu probíhala v několika etapách a skončila roku 1738. Toto období bylo zároveň dobou největšího rozkvětu premonstrátské kanonie na Hradisku.

Příznivý vývoj Hradiska byl ukončen 1784, kdy dekretem císaře Josefa II. byl klášter zrušen, jeho majetek rozprodán a nádherný barokní areál přeměněn na generální seminář, v jehož čele působil i vynikající učenec a národní buditel Josef Dobrovský.

V roce 1790 připadl objekt armádě. Ta zde nejprve zřídila pevnostní skladiště, posléze zajatecký tábor francouzských vojáků a od roku 1802 vojenskou nemocnici. Obrovskou zátěž prodělala tato nejstarší vojenská nemocnice za 1. světové války, dramatické byly pro ni i události vzniku ČSR a zejména období 2. světové války. Od roku 1950 se začal užívat oficiální název Vojenská nemocnice Olomouc.

Tyto historické změny přinesly taktéž řadu stavebních zásahů a změn. Definitivní oprava vnějšího pláště objektu byla realizována až v letech 1989–1998. Restaurování umělecky cenné výzdoby interiérů probíhalo již od druhé poloviny 50. let a s přestávkami pokračuje dosud. V souvislosti s vojenskou nemocnicí na Hradisku nelze opomenout ani některé významné osobnosti z řad lékařů, kteří zde působili, jako

např. plk. MUDr. et PhDr. Gustav Kellner, vynikající lékař, publicista a historik lékařství; prof. MUDr. Milan Slavětinský, publicista a dramatik; MUDr. Jaroslav Durych, vynikající lékař a spisovatel.

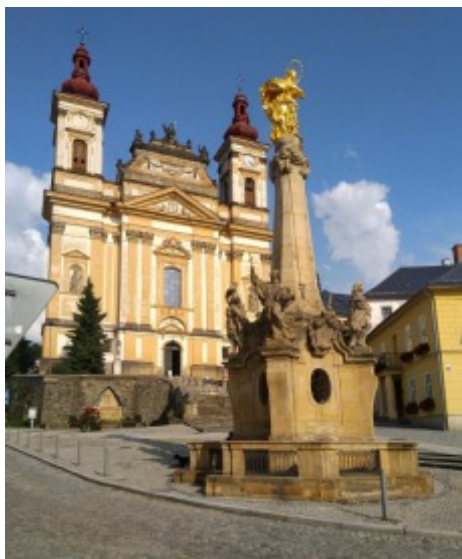
Celá prohlídka areálu Klášterního Hradiska byla díky našemu průvodci nejen velmi zajímavá, ale také odborně fundovaná. Po této akci jsme se těšili na krátký polední odpočinek s obědem a nezbytným kafičkem, abychom se posilnili na další část výletního programu, kterým byla prohlídka hradu Šternberka.

Když jsme po obědě vyšlapali (někteří těžce, popadající dech) velkolepé schodiště, které je součástí vstupu do hradu, otevřel se před námi rozsáhlý hradní prostor s prosluněným nádvořím. Vnitřní prostory hradu Šternberka působily dojmem moderního sídla díky horkovzdušnému topení, osobnímu výtahu a koupelnám. Hrad byl totiž koncem 19. století přestavěn v romantickém stylu pro Jana II. z rodu Lichtenštejnů a na tehdejší dobu hradní interiéry plnily funkci moderního sídla.

Původně byl hrad Šternberk zbudován jako obranné středověké sídlo v polovině 13. století Zdeslavem z Chlumce a ze Šternberka. Z tohoto období se dochovala válcovitá věž a zbytky opevnění hlavního paláce. Rod Berků z Dubé a Lipé upravil hrad renesančně a na konci 19. století přijal hrad podobu romantického stylu pro výše zmíněného Jana II. z Lichtenštejna.

Celá prohlídka hradu trvala něco přes hodinu. No a to už bylo po čtvrté hodině odpolední, kdy se náš výlet pozvolna chýlil ke konci, a my spokojeni a taky trochu unaveni z přílivu nových informací a sluníčka jsme rádi nasedli do autobusu a vraceli se domů.

A co říci závěrem? Všichni jsme byli spokojeni a těšili se na další muzejnickou akci.

PhDr. Eva Domincová

Muzejní spolek na návštěvě Archeoparku Pavlov a města Mikulov

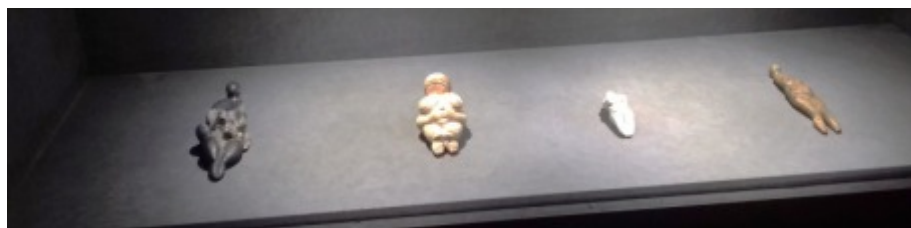
V sobotu 21. září 2019 jsme se vydali na další poznávací zájezd našeho Muzejního spolku, tentokrát do Archeoparku Pavlov a města Mikulov.

Archeopark Pavlov je moderní expozici zpřístupňující jednu z nejvýznamnějších pravěkých lokalit doby lovců mamutů na světě. Přibližuje návštěvníkovi sídelní areál vytvořený moderním *Homo sapiens* na svazích hřebene Pálavy v období před 30 000 lety, otevírá materiální i duchovní svět lidí, kteří jej po několik tisíc let obývali.

V unikátní architektonické stavbě, vstupující pod zem na úroveň nálezových vrstev, jsou prezentovány kamenné a kostěné nástroje, které lidé kultury gravettienou používali v každodenním životě i při lovu, replika dolnověštonického hrobu tří mladých jedinců přibližuje pohřební ritus, o estetickém citění vypovídají vystavené umělecké předměty, mezi nimiž jsou sošky venuší či plastiky zvířat. Presentace nezapomíná ani na zajímavou historii těchto výzkumů, spojenou tradičně s nálezem Věstonické Venuše, a vyzdvihuje nejčennější objevy.

K nim patří soubor kosterních pozůstatků moderního člověka, nejstarší, jaký má dnes antropologie k dispozici, a také doklady technologií, které zde snad lidé použili vůbec poprvé – výroba keramiky, tkaní látek či broušení kamene. Unikátním prvkem instalace je skládka mamutích kostí, jež zůstala po svém odkrytí na původním místě; umožňuje také vytvořit si představu o práci archeologů pracujících v terénu. Atraktivní muzejní prezentace podpořená moderní audiovizuální technologií a unikátní stavba archeoparku, oceněná prestižní cenou Stavba roku 2016, nabízí návštěvníkům ve všech směrech exkluzivní zážitky.

Pod příkrovem vápnitých spraší, které sem větry doby ledové později navály, se uchovaly půdorysy sídlišť, ohnišť, zbytky dílen, doklady výroby nástrojů a dalších předmětů z paleolitické domácnosti a také kosterní odpad z ulovených a zkonsumovaných zvířat (skládky mamutích kostí a zbytky dalších zvířat). Mezi nejčennější objevy tohoto naleziště patří kostry samotných lidí, doklady technologií, které podle dosavadních znalostí zde lidé použili vůbec poprvé, a konečně i umělecké předměty dokládající jejich estetické citění. Archeologická naleziště na svazích vápencového hřebene Pálavy (Pavlovských vrchů) představují v celoevropském měřítku jeden z nejvýznamnějších sídelních areálů, jaké moderní Homo sapiens v období před 30 000 lety v Evropě vytvořil.

Zajímavý byl i v ten den probíhající workshop pravěkých technologií na téma zpracování přírodních materiálů: Od kopřivy po suchopýr. Seznámili jsme se s ukázkami archaického zpracování přírodních materiálů – kopřivy, suchopýru, lýka lípy a vrby nebo využití choroše.

Po příjezdu do Mikulova jsme nejdříve navštívili Ditrichštejnskou hrobku. Původně na jejím místě stála loretánská kaple, postavená ve 20. letech 17. století. Nad ní byl během let 1638–1656 vybudován kostel svaté Anny, který dostal na počátku 18. století nové dvojvěžové průčelí. Dne 14. září 1784 vypukl v blízkosti mikulovského náměstí obrovský požár, který zničil celou severní část města. Následkem požáru se zřítila střecha hlavní lodi na loretánskou kapli. Z kostela po požáru zbyly obvodové zdi lodi s bočními kaplemi, kněžiště s Náchodskou kaplí a zděná část dvojvěžového průčelí.

Podarilo se zachránit sošku černé Madony s loretánským pokladem a rakve s ostatky Ditrichštejnů. Po tomto požáru přesídlil dvůr Ditrichštejnů do Vídně a jejich zájem o město upadl. Loretánský kostel zůstal na dlouhá desetiletí jen ruinou. Vyhořelý kostel chátral až do roku 1845, kdy kníže František Josef z Ditrichštejna rozhodl o jeho přestavbě na rodinnou hrobku. Adaptaci kostela navrhl architekt Heinrich Koch, probíhala během let 1845–1852. Zřícená klenba nebyla obnovena; prostor hlavní lodi kostela nechal Koch upravit jako parkové nádvoří.

Arkády bočních kaplí kolem lodi nechal zazdít, do vzniklých uzavřených prostor byly roku 1852 slavnostně přemístěny rakve Ditrichštejnů. Kněžiště bylo z vnitřní strany uzavřeno zdí a doplněno kruchtou. Jeho fasáda byla upravena v empírovém stylu. Úprav se dočkalo také severozápadní průčelí. Zničené bány obou věží nebyly obnoveny, nahradily je nízké zděné nástavce. Balustrádu mezi věžemi doplnily sochy Krista a dvou andělů, vytvořené sochařem Josefem Kášmannem. V pozdější době byla na nádvoří hrobky přemístěna socha knížete Františka Josefa z Ditrichštejna, vytvořená roku 1859 a původně umístěná v Sále předků mikulovského zámku. Hrobka se prvních zásadních oprav dočkala až na počátku 90. let 20. století. Rekonstrukce zajištěná městem Mikulov zahrnuje opravy exteriéru a interiéru, včetně nádvoří se sochou Františka Josefa z Ditrichštejna. Celkem se v hrobce nachází 45 rakví; 44 z toho patří příslušníkům rodu Ditrichštejnů a jedna patří příteli Františka Josefa.

Po obědě pak následovala komentovaná prohlídka židovských památek Mikulova. Nejdříve jsme s průvodcem Mgr. Josefem Šubou prošli naučnou stezkou židovských památek. Naučná stezka židovskou čtvrtí obsahuje zhruba na kilometrové trase celkem 14 zastavení. Součástí stezky se stala i mikve – rituální lázeň objevená v Mikulově při archeologickém průzkumu v roce 2010. Trasa naučné stezky vede centrem města a je napojena na pěší turistické trasy pod mikulovským zámkem.

Počátky mikulovské židovské obce sahají do období po roce 1421, kdy byli Židé vypovězeni rakouským vévodou Albertem V. z Vídně a Dolních Rakous. Část těchto běženců našla útočiště v Mikulově, který ležel těsně při hranicích. Další příliv nastal za vlády Albrechtova syna Ladislava Pohrobka, který vyhnal Židy z moravských královských měst. Tito ve středověku opovrhovaní vyhnanci se počali usazovat ve zdejších podhradí, kde posléze vznikla samostatná židovská čtvrť, jež získala v roce 1591 samosprávu s vlastním rychtářem a s dalšími výsadami. Mikulovská židovská obec se postupně rozrůstala a získávala na významu, až se nakonec stala jednou z nejvýznamnějších na Moravě.

To byl také důvod, proč se Mikulov stal v první polovině 16. století sídlem moravských zemských rabínů, kteří zde sídlili do roku 1851. Tím se město stalo kulturním centrem moravského židovstva. Jako v pořadí druhý zemský rabín zde v letech 1553–1573 působil tvůrce Golema rabi Jehuda Löw. V první polovině 18. století žilo v Mikulově na 600 židovských rodin a zdejší židovská obec byla nejpočetnější na Moravě. O sto let později tvořili Židé téměř polovinu obyvatel města.

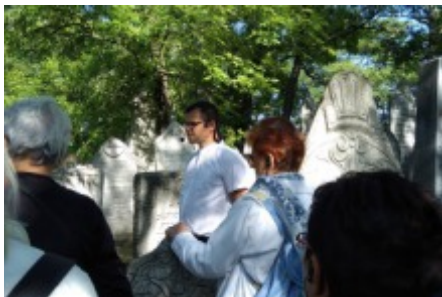
Život zdejší židovské obce poznamenalo několik velkých požárů v 19. století. Katastrofální následky měly až požáry v září 1924, a zejména v dubnu 1926, kdy oheň zasáhl 91 domů. Tyto dva poslední požáry byly jedním z podnětů pro vznik Židovského ústředního musea pro Moravsko-Slezsko, které bylo v Mikulově otevřeno 24. května 1936 a jehož zakladatelem byl JUDr. Richard Teltscher. Úplný zánik mikulovské židovské komunity přinesla druhá světová válka. Z 472 židovských obyvatel města v roce 1938 se 110 podařilo uprchnout před nacisty do ciziny. 327 jich však nepřežilo holocaust. K obnovení obce již nikdy nedošlo. Naučná stezka je dnes památkou na kdysi rozsáhlé židovské ghetto s 317 domy, z toho více než 90 renesančními, barokní synagogou, která slouží jako židovské muzeum, 45 domů je chráněných jako nemovitá kulturní památka a zchoval se velký židovský hřbitov s několika tisíci náhrobků. Jeho nejstarší a nejcennější částí je takzvaný „rabínský vršek“ s náhrobky moravských zemských a místních rabínů a příslušníků nejbohatších mikulovských rodin. Naučná stezka židovskou čtvrtí vede ulicí Husovou s řadou domů, které jsou dnes kulturní památkou. Mezi nejvýznamnější stavby patří horní synagoga, mikve, židovský hřbitov.

Horní synagoga, zvaná též Stará škola, stavba původně z r. 1550, rozšířená r. 1689. Po požáru vznikl v letech 1719–23 (snad za účasti zámeckého architekta J. Ch. Oedtla) nový barokní rozvrh, kde čtveřice kupolí je sklenuta do čtyřsloupového pilíře uprostřed haly, jenž tvoří řečniště – almemor. Představuje tak poslední dochovaný templ polského či lvovského typu v republice. Svatostánek byl dílem sochaře I. Lengelachera. Výzdobu kleneb tvoří štukatura a původně hebrejské liturgické texty. Synagoga byla celkově opravena v letech 1977–89 ke kulturně-společenským účelům.

Středověká mikve se nachází v místech, kde bylo v minulosti Lázeňské náměstí, sloužila symbolickému rituálnímu očištění ortodoxních Židů před začátkem šabatu a svátků, u žen navíc po menstruaci, před svatbou a po porodu. Mikve je v zásadě zděná nádrž tvaru krychle umístěná v suterénu či přízemí domu v okrsku synagogy. Na její dno se sestupuje zpravidla po 5–7 schůdků. Lázeň musí obsahovat čistou přírodní vodu, musí mít přítok a odtok a takovou hloubku, aby umožnila dospělému člověku se plně ponořit. Mikve v Mikulově byla objevena náhodou při archeologickém průzkumu nařízením před zahájením novostavby uvnitř památkové rezervace. Byla nalezena ve sklepech obytného domu, kompletně zachovalá, pouze zavalená sesutým stropem. Její stáří bylo odhadnuto na 300 let, tj. mohla vzniknout během 17. století. Po rekonstrukci městem Mikulov byla zpřístupněna veřejnosti.

Židovský hřbitov je rozložen na západním svahu Kozího hrádku, pochází z 15. stol., několikrát byl rozšiřován až na dnešní výměru 19 180 m². Z asi 4 000 náhrobků nejstarší čitelný dochován z roku 1605. Nacházejí se zde náhrobky renesančního, barokního a klasicistního typu. Jejich výtvarné zpracování a ornamentika se staly vzorem pro ostatní jihomoravské židovské hřbitovy. Na rabínském vršku leží věhlasní moravští zemští rabíni M. M. Krochmal (z. 1637), Š. Š. Horovic (z. 1778) a M. Benet (z. 1829), hřbitov je cílem poutníků z celého světa. Areál doplňuje památník vojáků padlých v 1. světové válce a pomník 21 maďarských Židů zavražděných v r. 1945.

Zájezd se opět vydařil, všem se líbil, slunečné počasí nám přálo, a tak jsme se opět plni zážitků vraceli domů. Již teď se těšíme na další cesty s Muzejním spolkem.

PhDr. Alena Bednaříková

Příroda a krajiny Ománu

Zoologové Muzea Vysočiny v Jihlavě, manželé Klára a Pavel Bezděčkovi, přijeli ve čtvrtek 10. října do Uherského Hradiště, aby představili posluchačům přírodu a krajiny Ománu. Sultanát ománský, arabský stát v jihovýchodní části Arabského poloostrova, ležící na pobřeží při Arabském moři a Ománském zálivu, navštívili na třech studijních cestách.

Krajina Ománu je velmi různorodá, severní pobřežní oblast je využívána k zemědělství, od vnitrozemní pouště Rub al-Chálí ji odděluje vysoké vápencové pohoří Al-Hadžar. Jedná se o nejvyšší pohoří ve východní polovině Arabského poloostrova, které odděluje nízké ománské přímořské planiny od výše položené pouštní oblasti.

Manželé Bezděčkovi ve své přednášce doprovázené množstvím fotografií a také krátkých videoklipů prezentovali různé typy pouští, obří útesy, zatopená vádí či ztrácející se potoky. Zdejší vegetaci tvoří nejen pouštní křoviny a traviny, ale také kokosové palmy, akácie, oleandry, kadidlovníky. Fotografie to vše zachytily, včetně neznámého lesa baobabů.

V Ománu žije nečekaně pestrá fauna, jejíž zástupce představili na řadě fotografií, z nichž některé vyvolaly obdiv a jiné také úsměv na tvářích posluchačů (zejména velbloudi bohorovně krácející po místních silnicích). A někteří z přítomných při pohledu na liduprázdné pláže Indického oceánu jistě pocítili touhu je navštívit.

V průběhu přednášky a zejména po jejím skončení se přednášející podělili o své cestovatelské zkušenosti a poskytli zájemcům, kteří by chtěli Omán navštívit, důležité rady. Dotazů, zejména těch praktických, jako např. kde a jaké si půjčit auto, jak si zajistit víza či ubytování, čím platit, jak se stravovat atd. bylo hodně, všechny byly zodpovězeny, a to jak během přednášky, tak po jejím skončení.

PhDr. Blanka Rašticová

Uherské Hradiště-Sady – aktuální stav výzkumů a kousek minulosti

Nejen letošní 60. výročí zahájení terénních prací v lokalitě Uherské Hradiště-Sady Špitálky připomněla přednáška doc. PhDr. Luďka Galušky, CSc., která se uskutečnila v Přednáškovém centru Slovákého muzea ve čtvrtek 28. listopadu 2019.

V úvodu věnoval L. Galuška pozornost okolnostem objevu této lokality a připomenul, že podle novinové zprávy z října 1849 se sedlák z Kunovic, který vybíral z pole kamení, propadl do dutého prostoru s kostrou. Jámu zasypal, ale na místo se vypravil novinář Vavříník, během prohlídky byl objeven velkomoravský keramický hrnek. Žel, místo objevu nebylo lokalizováno. K dalšímu nález došlo v roce 1912, kdy byla při orbě nalezena lidská lebka. Podobně tomu bylo v roce 1958, kdy se po hluboké orbě objevily lidské kosti (pozůstatky pohřebiště), tehdy provedli krátký výzkum V. Hrubý a J. Nekvasil.

Od jara 1959 v lokalitě probíhal výzkum, prováděný Vilémem Hrubým a Věrou Hochmanovou-Vávrovou. Zkoumána byla poměrně velká plocha (cca 100×100m), během prvního roku bylo objeveno 217 kostrových hrobů, z nichž velkomoravské byly uloženy hlouběji, ty plytčí pocházely z mladohradištního období. Archeologické výzkumy v následujících letech přinesly celou řadu významných objevů...

V další části své přednášky se L. Galuška zabýval základy velkomoravského kostela a představil současné názory na jeho vznik a historický vývoj. Podrobně seznámil s nálezy, objevenými uvnitř i vně kostela, neopomenul zmínit tzv. „hrob sadské princezny“, stejně jako místo posledního odpočinku významné osobnosti té doby v západní přístavbě kostela (nartexu) či dva hroby v hrobové komoře (č. 11/59 a 12/59), které patří k těm nejvýznamnějším. K hrobu č. 12 se mohou vztahovat informace z Panonských legend o Metodějově hrobu...

Kromě velkomoravského období věnoval L. Galuška ve své přednášce také pozornost době mladohradištní či knížecí, tedy o období 10.–počátek 13. století. Představil nejzajímavější nálezy z hrobů, zejména 11.–12. století, k nimž patří např. šperky či mince olomouckých údělných knížat.

Přítomní sledovali výklad L. Galušky velmi pozorně a v závěru přivítali také informace o výsledcích genetického výzkumu. Uvedl, že v rámci rozsáhlého archeologicko-historického výzkumu byly zkoumány jak vzorky kosterních pozůstatků lidí pohřbených na Výšině sv. Metoděje, tak vzorky DNA od 350 současníků, žijících v našem regionu.

Byl proveden rozbor 70 vzorků osob pohřbených na lokalitě (20 velkomoravských a 50 mladohradištních), výsledky prokázaly vazby mezi pohřbenými v době velkomoravské i mladohradištní, byli to tedy členové jedné rodiny.

Z 350 vzorků odebraných současníkům v prosinci 2015 má prokazatelně 18 mužů vazbu na některého z pohřbených, k hrobu v hrobové komoře a hrobu v nartexu. Výzkumy nejsou ukončeny, probíhají dále a jejich součástí jsou mimo jiné pokusy o rekonstrukci obličejů.

V závěru přednášky pak představil novou publikaci nazvanou „Uherské Hradiště-Sady: 500 let křesťanství ve střední Evropě. I., Katalog pohřebiště“, jejímiž autory jsou kromě L. Galušky také J. Mitáček, V. Hrubý a V. Hochmanová. Jedná se o I. díl zamýšlené trilogie, který přináší podrobný katalog nálezů na lokalitě; přítomní měli možnost si knihu koupit. Po skončení přednášky následovala ještě živá beseda, L. Galuška všechny dotazy trpělivě a fundovaně zodpověděl.

PhDr. Blanka Rašticová

Caravaggio Bernini Dürer Vídeň

Koncem listopadu se vybral náš Muzejní spolek do Vídně na výstavy a také na začínající vánoční trhy. Kunsthistorisches Museum připravilo výstavu Caravaggio Bernini, Albertina velkou výstavu Albrechta Dürera. Po škaredých deštivých dnech ukázalo počasí opět tu lepší tvář, tak jsme mohli cestou vychutnat zklidněnou podzimní krajinu s mírným sluníčkem. Ještě v autobuse nás L. Šupka a B. Rašticová seznámili se zajímavostmi ze života zmíněných umělců. Zejména životy obou Italů se od sebe značně liší, bouřlivák Michelangelo Merisi zvaný Caravaggio pro svou nezkrotnou povahu stále někam prchal, ale i za krátký život (37 let) namaloval mnoho obrazů naprosto nezaměnitelným stylem. Bohužel některé se ztratily, některé byly ukradeny atd. Bernini naopak žil poměrně spokojený život jsa podporován otcem umělcem a později i papežem. Tvořil od útlého mládí, a kromě soch a obrazů vytvořil majestátní Svatopeterský stolec pro baziliku sv. Petra v Římě a také se podílel na úpravě svatopeterského náměstí – úžasná kolonáda.

Ve Vídni jsme tedy vyrazili hned do Kunsthistorisches Musea, protože pro velký zájem byly vstupenky na určitý čas. Bohužel už v druhém sále jsem pocítila určité zklamání, neboť Caravaggiových obrazů na celé výstavě bylo pomálu, ale okamžitě diváka přitáhly na první pohled svou atmosférou a kouzelným světlem. Samozřejmě ne každá galerie je ochotna k zapůjčení a velké obrazy malované pro určitý kostel jsou nepřenositelné, tak tedy byla výstava doplněna obrazy jeho současníků. Mohli jsme si vychutnat Davida s hlavou Goliášovou, krásného Mladíka s beranem, Povolání sv. Matouše i sv. Jeronýma a mohli srovnávat se zpracováním jiných umělců. Největší plátno Růžencová Madona (o jejímž autorství se někdy pochybovalo) zaujme svým detailním vypracováním třeba i špinavých nohou. Každý si určitě našel ten svůj obraz, ke kterému se vrátil, já snad ke všem.

Z Berniniho hned na úvodu ohromila hlava Medúzy Gorgony se svíjejícími se hady místo vlasů. Údajně modelem byla Berniniho milenka. Dále busty kardinála Richelieu a anglického šlechtice Thomase Bakera vyvedené v mramoru tak dokonale, že máte chuť dopnout knoflík na pláštence nebo se dotknout bohatých vlasů (o krajkách na límcích ani nemluvě). David je sice menší než Michelangelův, ale vystihuje přímo okamžik odhodlání a akce. Někteří vykladači spatřovali v této soše Berniniho autoportrét, vytvořil ho v pětadvaceti letech. Na výstavě byla také autorova vlastní podobizna, olejomalba, zachycující mladého umělce. Kromě toho, že uměl, byl fešák.

Obrazy i sochy z Berniniho okruhu i několik pláten francouzských současníků (o kterých sám Berninini neměl moc valné mínění) výstavu doplnilo. V posledním sále bylo několik vysloveně žertovných plastik hrajících se chlapečků, mě osobně velmi pobavila soška chlapce schovaného za velkou maskou, z jejíž úst vystrkuje svou malou ručičku. Při východu z výstavy jsme trochu bloudili ve stálých expozicích, ale nedalo nám nezastavit se u Rembrandtových autoportrétů a jiných skvostů, ale to už jen zběžně, oči i hlava potřebovaly vzduch. Vyšli jsme do slunečného dne obdivující modrou oblohu a krásné platany u radnice, které ještě neshodily listy, a šli posilnit tělo. Občerstvení tradičním vídeňským řízkem a veltlínem jsme vyrazili do města. Protlačili jsme se do Stefansdomu, kde jsme se pokochali krásnou gotikou i barokními oltáři. Osobně jsem obdivovala tiché věřící, kteří i v té záplavě turistů seděli v soustředěném usebrání. Mám pocit, že od mé poslední návštěvy Vídně se počet lidí ve městě, a to nejen vídeňských, zdvojnásobil, dostat místo k vypití kávy bylo téměř nemožné. Zamířili jsme po vánočně vyzdobených ulicích k Albertině. Tady se konala velká výstava k počtě norimberského rodáka Albrechta Dürera zahrnující přibližně 200 děl starého mistra, který už víceméně překonal středověk a razil cestu renesanci. Jádrem výstavy je zhruba stovka nepříliš často vystavovaných kreseb – Ruce apoštola nebo slavné akvarely Velký kus drnu, Křídlo mandelík a slavný Zajíc. Zápůjčky jsou z celé Evropy, tak je možné vidět Klanění tří králů i Růžencovou slavnost (ne tu pražskou).

Ne nadarmo je Dürer označován za mistra detailu – kožich je opravdu kožich a zlato je zlato. Dürer prokázal talent už v mládí – autoportrét namaloval ve třinácti letech, je to jeho nejstarší dochované dílo. Podnikl také několik cest do Itálie, a i když si asi se svými jižními kolegy nerozuměl, určitě ho jejich styl ovlivnil, ať už kompozicí obrazů nebo v technice – použití sfumata. Leč i krásy je někdy příliš, tedy jsme prozaicky zamířili na vánoční punč pod pomník Marie Terezie a odtud už jen na autobus, který nás bezpečně, nabitě dojmy a zážitky, odvezl domů.

Mgr. Aranka Šupková

Výstavy Slováckého muzea v roce 2020

Hlavní budova:

Velký sál

Sametová revoluce 14. 11. 2019 – 15. 3. 2020

Tajný život medvídků 23. 4. – 30. 8. 2020

Malované na skle 8. 10. 2020 – únor 2021

Malý sál

Modrobílý svět, modrotisková tvorba Antonie Dostálkové 31. 10. 2019 – 16. 2. 2020

Ateliér hmatového modelování 12. 3. – 7. 6. 2020

Výstava LFŠ 2. 7. – 16. 8. 2020

Mistři Zlínského kraje 10. 9. – 1. 11. 2020

Berchtoldové – předměty z Egypta 10. 12. 2020 – březen 2021

Galerie Slováckého muzea:

Velký sál / Malý sál / Přízemní sál

Návraty VI, výstava absolventů SUPŠ Uh. Hradiště 4. 10. 2019 – 5. 1. 2020;

Jitka Štenclová, obrazy, kresby 13. 2. – 13. 4. 2020;

Práce na papíře, 60. léta 20. stol., (ze soukromé sbírky) 14. 5. – 6. 7. 2020;

Alois Klimo, Tamara Klimová, Vojtěch Kolenčík 30. 7. – 28. 9. 2020;

Uskupení FF 16, (kolektivní výstava) 5. 11. 2020 – 17. 1. 2021;

Přízemní sál

Denisa Prošková, ilustrace (ve spolupráci s Muzeem a galerií Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou) 13. 2. – 13. 4. 2020

Výstava k LFŠ 30. 7. – 28. 9. 2020

Denisa Krausová – obrazy 5. 11. 2020 – 17. 1. 2021

Ondřejský sál

80 let SUPŠ – Design oděvu a obuvi 13. 2. – 17. 5. 2020

Žáci Střední uměleckopřemyslové školy v Uherském Hradišti (výstava klauzur) 25. 6. 2020 – 6. 9. 2020

Památník Velké Moravy:

Vampyrismus

Velká Morava a Pražský hrad 13. 9. 2019 – 26. 1. 2020

Profantová s Tomkovou („Velká Morava a Čechy“) 27. 2. – 16. 8. 2020

Prezentace nálezů SM UH z posledních let 17. 9. 2020 – leden 2021

**Slovácké
muzeum
v Uherském
Hradišti**

Vydal Muzejní spolek v Uherském Hradišti

Texty: Alena Bednaříková, Eva Domincová, František Ilík,
Blanka Rašticová, Ladislav Šupka, Aranka Šupková
Fotografie: Albertina, Alena Bednaříková, Ladislav Chvalkovský,
Iveta Mátlová, Blanka Rašticová, František Smitík, Ladislav Šupka
Grafická úprava: Michal Malina